

Beata Wałęciuk-Dejneka
(Wydział Humanistyczny UPH w Siedlcach)

Kobiece światy w monografiach literaturoznawczych

Problematyka kobieca podejmowana jest przez wielu badaczy różnych dyscyplin. Zafascynowani są nią nie tylko humaniści (literaturoznawcy, folklorysty, filmoznawcy, historycy...), ale też przedstawiciele nauk pokrewnych, np. społecznych (psycholodzy, pedagodzy, antropolodzy, itp.). To tematyka wdzięczna i przyjemna do badania, ale i niełatwa, niekiedy kontrowersyjna. I właśnie dlatego, stała się ona zagadnieniem, które gromadzi różnych naukowców i ich różne punkty widzenia na daną kwestię w jednej publikacji. Seria zaś wydawanych poszczególnych tematycznych tomów nosi nazwę: *Różne odstony kobiecych światów*. Do tej pory ukazało się sześć książek¹, w najbliższym czasie ukazą się jeszcze dwie.

---

¹ Opublikowane serie *Różnych odston kobiecych światów*: *Arachnofobia – metaforyczne odstony kobiecych łąków. Peregrynacje w przestrzeniach kultury*. Red. Barbara Stelingowska, Beata Wałęciuk-Dejneka. Siedlce, stowarzyszenie tutajteraz, 2013; *Niepokorne – konstrukty kobiece w kulturze*. Red. Beata Wałęciuk-Dejneka, Joanna Posłuszna. Kraków, Aureus, 2014; *Tożsamość kobiet – silne indywidualności w sztuce, literaturze i religii*. Red. Joanna Posłuszna, Beata Wałęciuk-Dejneka. Kraków, Aureus, 2014; *Uwięzione w grzeczności – obrazy kobiecych inności w tekstach literackich*. Red. Beata Wałęciuk-Dejneka, Łukasz A. Wawryniuk. Kraków, Aureus, 2015; *Modele kobiecej samotności – panny, wdowy, rozwiedzione*. Red. Beata Wałęciuk-Dejneka, Kraków, Aureus, 2015; *Samotność – wybór czy los. Literatura i kultura*. Red. Beata Wałęciuk-Dejneka, Łukasz A. Wawryniuk. Kraków, Aureus, 2016.

Pierwsza z serii publikacja: *Arachnofobia - metaforyczne odśłony kobiecych lęków. Peregrynacje w przestrzeniach kultury*, red. Beata Walęciuk-Dejneka, Barbara Stelingowska, dotyczy refleksji i rozważań w obszarze wszelkich kobiecych lęków, szczególnie zaś tych związanych z życiem, twórczością, aktywnością i niezależnością. Efekty namysłu nad kobiecymi lękami pokazane zostały w pracach jako istotny element tożsamości: kulturowej, narodowej, społecznej, osobistej, czy jeden z elementów tę tożsamość kształtujących. Zebrane materiały obejmują różne oglądy naukowe danego problemu - literaturę polską, obcą, film, język i sztukę, publicystykę, dydaktykę i teologię feministyczną. Kolejna, *Niepokorne – konstrukty kobiece w kulturze*, red. Beata Walęciuk-Dejneka, Joanna Połuszna, to badania interdyscyplinarne, skupione wokół problemu przemian, jakim podlega kategoria tożsamości płci w kulturze. Głównymi bohaterkami prac, zgromadzonych w publikacji, są kobiety – odważne, nieugięte, niepodporządkowane żadnym zasadom, często sprzeciwiające się konwencjom i wyłamujące z ram stereotypów (m.in. kobiety wywiadu, choreografki, tancerki, aktorki, działaczki polityczne, artystki, czy wiedźmy). To odśłony kobiet niepokornych, w których tkwił potencjał nonkonformizmu, buntu, przeciwstawienia się ograniczeniom środowiska i epoki, w jakich przyszło im żyć. Natomiast trzecia: *Tożsamość kobiet – silne indywidualności w sztuce, literaturze i religii*, red. Joanna Połuszna, Beata Walęciuk-Dejneka, stanowi dopełnienie poprzedniej i jest zbiorem szkiców, dotyczących problemu tożsamości kobiecej, ułożonej poza kanonem, obowiązku, wynikającego z płci. Zebrane artykuły, z dominantą transgresyjności, wykluczenia, nieprzyzwoitości, bazują na materiale literackim, sztuce i religii, a opowiadają o silnych jednostkach kobiecych: odważnych, wyjątkowych, odmiennych i nieprzeciętnych, które w pewien sposób plasowały się poza schematem swojej płci. Z kolei czwarta: *Uwięzione w grzeczności. Obrazy kobiecych inności w tekstach literackich*, red. Beata Walęciuk-Dejneka, Łukasz A. Wawryniuk, jest publikacją, gromadzącą studia nad odmiennymi od przyjętych, tradycyjnych postaw i zachowań kobiet, wyzyskanymi na podstawie bardziej lub mniej znanych tekstów literatury polskiej i obcej. Artykuły dotyczą odważnych, silnych i niezależnych kobiet, jakie występują na kartach literatury rodzimej, zarówno tej wcześniejszych epok

(np. Władysława Reymonta, Elizy Orzeszkowej), jak i współczesnej (np. Sylwii Chutnik, Manueli Gretkowskiej, czy Christiana Skrzyposzka) oraz niewiast aktywnych, samodzielnych i wolnych, jakie zna literatura zagraniczna (np. duńska, francuska, angielska, amerykańska). Kolejna, piąta pozycja: ***Modele kobiecej samotności: panny, wdowy, rozwiedzione***, red. Beata Wałęciuk-Dejneka, to zbiór interdyscyplinarnych artykułów naukowych, dotyczących różnych wymiarów samotności kobiecej. Poruszane są zagadnienia literackie, historyczne, prawne, społeczne, obyczajowe, determinanty środowiskowe, socjologiczne czy psychologiczne. Różnorodność przywoływanych form samotności została uporządkowana w dwóch blokach tematycznych. Pierwszy blok dotyczy obrazów i sytuacji panien, wdów i rozwiedzionych w kulturze i historii, drugi – w literaturze polskiej i obcej. Szósta, ***Samotność – wybór czy los. Literatura i kultura***, red. Beata Wałęciuk-Dejneka, Łukasz A. Wawryniuk, dopełnia rozważania z poprzedniej, gromadzi studia i badania nad problemem kobiecej samotności przede wszystkim w różnych gatunkowo i rodzajowo tekstach literackich, których zakres czasowy jest szeroki (od postaci biblijnych, antycznych, do bohaterki Stanisława Ignacego Witkiewicza czy Marii Szyrkówny). Obie prace o samotności kobiet wpisują się w już istniejące, które poruszają sprawę osamotnienia, wykluczenia czy izolacji, bowiem temat opuszczenia, wyizolowania nie jest tematem ani nowym, ani nieznanym, zaś publikacje o samotnych odkrywają również to, co do tej pory nie zostało zgłębiane, przestudiowane, a może i nieznanne.

Prof. nzw. dr hab. Beata Wałęciuk-Dejneka – pracownik naukowo-dydaktyczny w Zakładzie Polskiej Literatury Dawnej, Tradycji Kulturowej i Edytorstwa w Instytucie Filologii Polskiej i Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach; Kierownik Szkoły Letniej Języka i Kultury Polskiej *Polonicum* przy Instytucie Filologii Polskiej i Lingwistyki Stosowanej;

Ukończyła studia magisterskie w UMCS w Lublinie (kierunek Filologia Polska, praca magisterska: *Motyw chleba w poezji romantycznej*), a potem stacjonarne studia doktoranckie także w UMCS, Filologia Polska (rozprawa: *Kreacyjna funkcja chleba w polskim folklorze tradycyjnym*; wydana jako monografia autorska: *Chleb w folklorze polskim – w poszukiwaniu znaczeń*, Siedlce 2010). W marcu 2016 roku Rada Wydziału Filologicznego UMK w Toruniu nadała jej stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie literaturoznawstwo (podstawą habilitacji była książka: *Ludowy obraz kobiety – perspektywa inności. Folklor i literatura*, Siedlce

2014); Ukończyła również studia podyplomowe Collegium Civitas i Instytutu Sztuki PAN w Warszawie w ramach ścieżki: Historia Sztuki. Perspektywa społeczna i polityczna. Jest lektorem języka polskiego, posiada uprawnienia glottodydaktyczne do pracy z cudzoziemcami (nauczanie polskiego jako obcego).

Zainteresowania naukowe i pozanaukowe (pasje i upodobania):

- związki literatury i folkloru; literatura dla dzieci; literatura polska XIX i pocz. XX wieku; kultura ludowa polska i słowiańska; kultura Rosji (szczególnie Stara Rosja i wiek XIX), prawosławie; antropologia kultury; komunikacja niewerbalna;
- tematyka kobieca w literaturze, szczególnie wiek XIX i XX oraz w kulturze, *gender*;
- malarstwo, muzyka klasyczna, muzyka ludowa i narodowa Rosji i krajów Wschodu, poezja śpiewana (np. Marek Grechuta), taniec, moda.

Mieszka w Warszawie.